

БИЛИШ ФАОЛИЯТИ СОҲАСИДА БОЛАНИНГ ТАЪЛИМ

ЖАРАЁНИГА ТАЙЁРЛИГИ

Юлдошева Мадина Малик қизи

Тошкент шаҳар, Сергели тумани

300- ИДУМ бошланғич синф ўқитувчиси

ymadinam@mail.ru

Аннотация:

Мазкур мақолада болаларнинг умумтаълим мактабида ўқиш жараёнига тайёргарлик ҳолати ва уларнинг билиш фаолияти соҳасида таълим жараёнига тайёрлиги хусусида мулоҳаза юритилган бўлиб, мактаб таълимига тайёргарлик босқичида бола ақли, нутқи, психологияси ҳамда қобилиятини фаоллаштиришнинг ўзига хос хусусиятлари ҳақида сўз боради.

Калит сўзлар: Тарбиячи, педагог, илк болалик даври, ривожланиш, ўқув фаолияти, бола, тафаккур, усул ва воситалар.

Бола ҳаётининг дастлабки уч йилида бола онаси ёки бошқа кишилар масалан, тарбиячи дастури бўйича эмас, балки гўёки ўзининг дастури бўйича ўқийди. Бу даврда боланинг у ёки бу билим ва кўникмаларини ўзлаштириши муҳлатига алоҳида талаблар қўйилмайди.

Илк болалик даврида тарбия дастури ҳали субъектив тарзда бола учун мавжуд эмас. Систематик ўқишга лаёқатли бўлгунга қадар у тайёрлов босқичини босиб ўтади. Бу босқичда четдаги бошқа кишиларнинг болага нисбатан янги талаблари аста-секин унинг “ўз дастурига” айланиши лозим. Боғча ёш даврнинг охирларига борибгина, бола катталар томонидан ишлаб чиқилган “дастур бўйича” ўқий бошлайди ва мактаб талабларига аста-секин амал қила бошлайди. [2.]

Л.С.Виготскийнинг фикри бўйича боғча ёш даври таълим дастури:

- 1) болани мактаб дастурига яқинлаштирилиши, унинг билим доирасини кенгайтирилиши, предметли таълимга тайёрлаши;
- 2) боланинг ўз дастури бўлиши ҳамда унинг қизиқиши ва эҳтиёжларига жавоб бериши лозим.

Шунингдек, Л.С.Виготский боланинг психик ривожланишида, таълимнинг етакчи роли ҳақидаги қонунни илгари сурди ва аниқ ифодалади: таълим ривожланишидан олдинда боради ва ўзининг орқасидан уни эргаштириб боради.

Педагог ва психологларнинг олиб борган тадқиқотлари ўқишга бўлган қизиқишларнинг пайдо бўлиши ва ривожланишининг асосий шароитини ажратиш имконини беради. [5.]

Янги берилаётган материал илгари ўзлаштирилган материал билан яхши боғланган бўлиши керак. Жуда енгил бўлган ва ўта мураккаб материал қизиқиш уйғотмайди. Ўқув топшириқлари боғча ёшидаги болалар учун қийин, лекин имконияти етадиган даражада бўлиши керак. Боланинг барча ютуқларини ижобий баҳолаш лозим. Ижобий баҳо билишга нисбатан фаолликни рағбатлантиради. Ўқув материаллари ёрқин ва эмоционал бўлиши керак.

Фикримча, ўқитилаётган материални идрок қила олмаслик ҳодисаси ҳаракатнинг усул ва воситаларида ўта осонлик усулига асосланган, илгари кўрсатилган нотўғри тарбиявий таъсирнинг асорати натижасидир.

Айни вақтда кўпинча таълим олишга тайёрликнинг қуйидаги таркибий қисмлари ажратилади: [8.]

1. Тафаккур қила олиш каби фаолиятнинг умумлашганлиги.
2. Амалий ва сўз мантиқий томонларининг ўзаро мувофиқлигини белгиловчи тафаккурнинг англанилганлиги.
3. Тафаккур фаолиятининг эластиклиги.
4. Тафаккур фаолиятининг барқарорлиги.

Хулоса ўрнида, ўқув фаолияти болаларни хурсанд қилиши, уларга завқ бериб, қониқиш ҳиссини уйғотиши керак. Илк болалик давриданок болаларда билишга қизиқишни тарбиялаш катта аҳамиятга эга. Чунки билишга интилишга инсон фаолиятининг аҳамиятли мотивларидан бўлиб, шахс йўналганлигининг англанилганлигини акс эттиради, барча психик жараён ва функцияларга ижобий таъсир этади, қобилиятни фаоллаштиради, қизиқиш мавжуд ҳолатида барча инсоний кучлар қўзғалади. Буни айниқса, боғча боласининг ўқув фаолиятини ташкил этишда инобатга олиш керак. Шунингдек, ўқув фаолияти шундай ташкил этилиши керакки, бола унда фаол иштирок этсин, янги билимларни мустақил тарзда қидириши ва “топиши”га

ундалиши, ўқув фаолияти турли хил бўлиши керак, бир хилликка эга бўлган материаллар ва бир хил усуллар болаларни тез зериктириб қўймаслиги керак. Бола берилаётган материалларнинг кераклилиги ва аҳамиятлилигини тушуниши муҳим аҳамият касб этади.

Фойдаланилган адабиётлар:

1. Нишанова З.Т. Мустақил ижодий фикрлаш. –Т. Фан.2003.
2. Петровский. А.В. Ёш психология ва педагогик психология. М.1979
3. Фридман Л.М., Кулагина И.Ю. Психологический справочник учителя.- М.: Просвещение, 1991.
4. Юлдошев, У. Ю. (2019). Муסיқа уқитувчиси мутахассислигининг замонавий модели ва профессиограммаси. Современное образование (Узбекистан), (9 (82)), 47-53.
5. Юлдошев, У. Ю. (2017). Эксклюзивные свойства педагогической технологии в преподавании музыки. Молодой ученый, (22), 207-209.
6. Юлдошев, У. Ю. (2020). РОЛЬ АРТИКУЛЯЦИИ В ПРОЦЕССЕ ИЗУЧЕНИЕ МАКОМА. In АКТУАЛЬНЫЕ ВОПРОСЫ СОВРЕМЕННОЙ НАУКИ И ОБРАЗОВАНИЯ (pp. 87-89).
7. Yuldoshev, U. (2018). Problems of Choosing Methods and Technologies in Musical Pedagogics. Eastern European Scientific Journal, (2).
8. Юлдошев, У. Ю. (2024). ОЛИЙ ПЕДАГОГИК МУСИҚА ТАЪЛИМИ ТИЗИМИДА МАҚОМ САНЪАТИ МАСАЛАСИ. Ta'limda raqamli texnologiyalarni tadbiq etishning zamonaviy tendensiyalari va rivojlanish omillari, 30(2), 133-139.
9. Sheraliyevna, S. D., & Yuldoshevich, Y. U. (2024). LEVEL OF VOCAL SINGING PERFORMANCE OF SPECIALIZED SCHOOL STUDENTS WITH DISABILITIES. ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ, 42(3), 141-146.
10. Yuldoshevich, Y. U. (2024). TA'LIM SIFATINI TA'MINLASHDA OCHIQ DARSLARNING O'RNI. Ta'limning zamonaviy transformatsiyasi, 5(1), 223-226.

